

ВРЯТУВАЛИ ЧЕСТЬ НІЖИНЦІВ

29 січня 1918 року цвіт української нації, молодь, для якої Батьківщина й Україна злилися воедино, поклали за такі переконання своє життя. Загиблим у тому бою з більшовицькою навалюю кожний український патріот поставив пам'ятник у своїй душі. А ті, що залишилися живими, вважали себе непереможеними і продовжували боротьбу проти більшовизму на Україні. Серед таких був і наш земляк Осип Матвійович Твердовський.

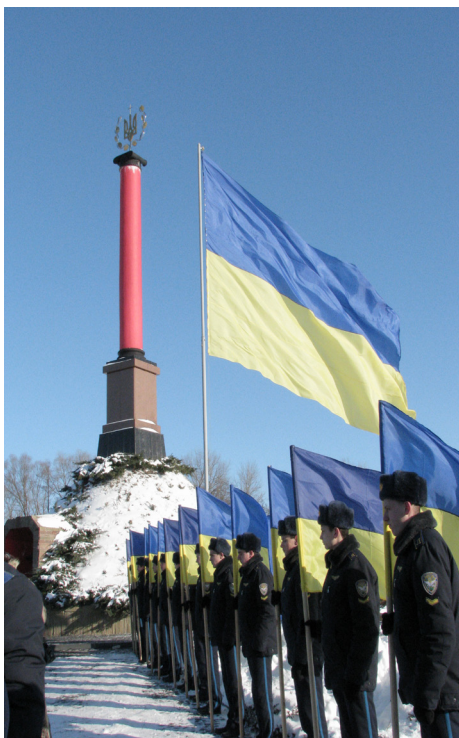
Майбутній сотник української армії народився 1 листопада 1891 року в Ніжині. Його батько – ремісник із старого козацького роду, пишався своїм походженням, був незалежним і дуже любив Україну. Ці моральні принципи він передав і синам. Молодий Осип закінчив у рідному місті козацьку школу, а з початком першої світової війни пішов на фронт. Ге-ройського юнака направили в старшинську школу при 176 Переволочанському полку, яку він і закінчив напередодні 1917 року. Знову сербський фронт, поранення і нагорода цієї країни за хоробрість – орден «Юрія та Білого Орла».

Після повалення царату Осип Твердовський бере активну участь у створенні українського війська і на чолі одного із його підрозділів воює під Тернополем. Ще одне тяжке поранення, шпиталь у Києві, повернення додому в Ніжин. У той час більшовицько-московські банди вже йшли на Київ, і тому Осип не міг сидіти вдома.

Усім відома огидна резолюція козаків ніжинського гарнізону в той трагічний час. Вони не тільки відмовились йти на допомогу воякам під Крути, але й хотіли вдарити їм у спину. Осип Твердовський та його брат Матвій врятували честь ніжинців у далекому 1918 році. Організували загін від наших земляків, на чолі якого воювали в Крутянському бою разом зі студентським куренем. «В окопах почався багнетний бій під

вибухи трьох гармат і кулеметної тріскотні... Сотні трупів покрили редут», – згадували вояки. В останні хвилини цієї страшної трагедії для всієї України Осип Твердовський збирає залишки свого загону і з боєм прориває більшовицьке кільце – відходить до Ніжина. Фронтний досвід допоміг йому на Крутянському полі і в подальшій партизанській боротьбі проти більшовиків.

У березні 1918 року Осип

Твердовський вже на чолі петлюрівського полку йде попереду німців і гонить більшовиків туди, звідки вони вийшли – в Росію. Звільняє Ніжин і стає курсантом інструкторської школи Української армії в Києві. У військовому званні сотника наш земляк продовжує службу в другому Подільському корпусі і Брацлавському піхотному полку. На Поділлі

Осип Твердовський уже сам командує підстаршинською сотнею, виховує молодих офіцерів Української

армії.

Увесь 1919 рік Твердовський воює проти більшовиків на Україні. Панцирним потягом «Помста» командує його брат Матвій, а після його смерті від тифу в 1919 році Осип заміняє його і наводить такий жах на більшовиків, що вони призначають за його голову високу нагороду.

Восени того ж 1919 року панцирник під командою Осипа Твердовського Симон Петлюра передає на допомогу Українській Галицькій армії, яка веде боротьбу проти Польщі. Вирвавшись з полону, знову повертається на Україну, де відбуваються запеклі бої. В 1920 році сотник Твердовський знову попадає в польський концтабір, але тікає звідти й намагається перейти український кордон для продовження боротьби з більшовиками. Після невдалої спроби ніжинець емігрує в західну Європу. Спочатку він працює на копальнях і фабриках Франції, а потім переїжджає до Люксембургу, де разом зі своїми товаришами по боротьбі за наказом Коновальця засновує відділ ОУН.

У 1930 році Осип Твердовський помирає від старої рани в голову, яку отримав під час громадянської війни на Україні. В Українській еміграційній пресі був опублікований некролог, в якому сказано таке: «Так перервалася ниточка трудящого життя вірного сина України, високоїдейного громадянина і патріота... загальнолюбимого товариша не тільки серед своїх, але й серед чужинців. Вічна йому пам'ять».

У Ніжині сьогодні живуть нащадки героїського сотника, які в радянські часи боялися згадувати про свій родовід. Нехай наша публікація буде пошануванням їх пам'яті.

Віктор ЄМЕЛЬЯНОВ,
завідувач історичного відділу
Ніжинського краєзнавчого музею
імені Георгія Спаського

ОЧИ ЧОРНІ

Славетні імена

Кохання з першого погляду надихнуло на безсмертний романс, який виконують і через 200 років після народження автора

У Ніжинську гімназію вищих наук князя Безбородька тринадцятилітній хлопчик Євген Гребінка з дворянської пирятинської родини прибув у 1825 році. Гімназисту Миколі Яновському було вже 16, але це не завадило майбутнім літераторам спілкуватися в одному драматичному гуртку, де майбутній Микола Гоголь грав, а Євген Гребінка написав комедію-одноактівку. Він пробував себе і в ліриці, як поет-байкар. Тим часом боровся з ніжинською грязюкою, про яку в листі до папеньки писав так: «Нежин, как говорят, происходит от слова Незень или Низень, то есть низкий по местоположению, а следовательно, и изобильный грязью, которая ведет непрерывную войну с сапогами. И они, слабые противники, не могли победить ея, с досады трескаются.»

Іронія, гумор допомагали Євгену в нових чоботях переступати через калюжі, щоб досконально вивчати козацьку минувшину Ніжина. Гімназиста надихали давні собори, серед яких козацький Миколаївський, побудований коштами ніжинських полковників Золотаренків. Це були швагери Богдана Хмельницького, який третьою дружиною мав Ганну Золотаренку. І тому ніжинці оповідали легенду про вінчання гетьмана в цьому соборі. А архівні джерела описували намагання першого настоятеля собору Максима Филімоновича зберегти незалежність української церкви від російської. Ці відомості Євген Гребінка художньо осмислив пізніше в «исторической были» «Нежинский полковник Золотаренко». Її прижиттєве видання можна побачити сьогодні в музеї рідкісної книги Гоголевого вишу.

Гребінка отримав від батьків українське виховання. Він тішився своїм походженням по материнській лінії від козака Андрія Чайки і присвятив йому роман «Чайковський». Цей твір, за твердженням Івана Франка, був улюбленим серед галицької молоді 60-х, 70-х років дев'ятнадцятого століття. А ось його думка про байки Євгена Гребінки: «Його сатира не широка, і не їдка, хоч зовсім і не безідейна, гумор вільний і далекий від шаржу»...

З 27 байок більшу частину поет написав у Ніжині, в останній рік свого навчання в Гімназії. Всі вони ввійшли пізніше до збірника «Малороссийские приказки», видані в 1834 році в Петербурзі. Саме на цей час припадає розквіт таланту Євгена Гребінки. В культурній столиці імперії він зближується з діячами української і російської культури, відвідує відомі на той час салони, влаштовує в себе літературні вечори, куди приходять

художник Іван Сошенко, малярський учень Тарас Шевченко, син ніжинського грека, теж художник Олексій Венеціанов. Це були представники української діаспори в Петербурзі, які сприяли викупу Тараса Шевченка з кріпацтва. Гребінка гуртував їх навколо альманаху «Ластівка». Йому допоміг ще гімназичний досвід. Адже тут разом з Домбровським він видавав рукописні журнали «Аматузія» і «Пифія». І хоч видання було російськомовне, Гребінка самостійно вивчав творчість українських письменників і сам писав поетичні твори українською мовою. Навіть переклав з російської на українську поему Олександра Пушкіна «Полтава» під впливом «Енеїди» Івана Котляревського.

«Є.П.Гребінка склав малоросійський альманах із багатьох цікавих статей Основ'яненка,

Котляревського, своїх власних і багатьох хороших малоросійських поетів та прозаїків», – повідомляла газета «Северная пчела» 29 лютого 1840 року.

«Порадував нас торік Шевченко «Кобзарем», а тепер написав поему «Гайдамаки». Гарна штука, дуже гарна, така смашна, мовляв, як у спасівку та в жаркий день після обіда гарний кавун! І їси і ще хочеться – і читаєш і не одірвешся. Оце вам для приміру з неї перша глава. А там дальше усе лучче і лучче. Штука, я вам скажу!» Таку примітку зробив сам видавець до уривку з «Гайдамаків».

У першу подорож в Україну Шевченко і Гребінка вирушили Білоруським трактом. І не самі... З ними виїхала сестра Гребінки Людмила, яка вчилася в Олександрівському училищі виховного товариства шляхетних дівчат у Смольному. Тоді не існувало зручнішої дороги з Чернігова в Качанівку, ніж через Ніжин. Можна було їхати на Борзну. Але там Шевченко ще нікого не знав, а в Ніжині він міг зустрітись з Сошенком. Та й Гребінка не міг не спокусити поета поїздкою в своє улюблене місто.

Запросив Гребінка поета і в своє рідне Убіжище, недалеко від Пирятини. Одного разу вони відвідали доброго приятеля по Санкт-Петербургу – штабс-капітана Розенберга, який мешкав у селі Березова Рудка. Там друзі познайомилися з внучкою капітана, чорноокою красунею Марією. Євгена вразив полум'яний погляд Марії, весь її аристократичний вигляд. Повернувшись додому, він довго не міг заспокоїтись і вночі написав натхненні рядки:

«Очи черные! Очи страстные!

Очи жгучие и прекрасные!

Как люблю я вас! Как боюсь я вас!

Знать, увидел вас я в недобрый час!»

Тільки згодом, через рік, поет оспівдився Марії. На жаль, їх щасливий шлюб виявився коротким: через чотири роки (1848) Євген Гребінка помер.

Вірш був написаний у 1843 році і виданий у Санкт-Петербурзі. І саме тому вважався написаним там.

Ще за життя автора цей твір став популярним романсом. Його часто називають старовинним російським або циганським. Федір Шаляпін виконував його у власній музичній редакції. Але справжнім автором музики є маловідомий французький композитор Флоріан Герман. Це на його військовий марш покладені проникливі рядки, які протягом півтора століття виконуються на різних континентах.

Літературознавці стверджують, що у прозових творах Євгена Гребінки «Верное лекарство», «Доктор», «Приключение синей ассигнации» помітний художній вплив Миколи Гоголя. В якійсь мірі – Гоголь для нього взірць, але він його не наслідує. У 30-ті-40-ві роки минулого століття Гребінка намагається досягнути ті ж філософські проблеми, які хвилюють російських письменників Івана Крилова, Миколу Некрасова, композитора Михайла Глінку, художників Карла Брюллова, Олексія Венеціанова, Тараса Шевченка. Це коло спілкування нашого героя. Він залучає

своїх однодумців до розв'язання творчих проблем. Знаходить підтримку у своїх однокашників Віктора Забіли, Олександра Афанасьєва-Чужбинського, Аполлона Мокрицького. Портрет Євгена Гребінки роботи Мокрицького і тепер зберігається в картинній галереї Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя.

Все це допомагає поету, письменнику і видавцю вперто йти за своїм покликанням, терпляче зносячи критичні зауваження антиукраїнськи настроєних критиків. Таких, як Віссаріон Белінський. Поему Тараса Шевченка «Гайдамаки» він зустрів ось такими висловами: «Нова спроба співань п. Шевченка... переконує нас іще більше, що такого роду твори видаються тільки для насолодження і напучки самих авторів: іншої публіки у них, здається, немає. Якщо ці пани кобзарі думають своїми творами дати користь нижчому класу своїх земляків, то в цьому дуже помиляються: їхні поеми, незважаючи на рясноту найвульгарніших і неподобних слів і

виразів, позбавлені простоти вигадки і оповідання, наповнені витребеньками і вихватками, властивим всім поганим піітам...»

Ще більше показує Белінський своє вороже ставлення до нашої мови в рецензії на збірники. «Прочитавши «Ластівку» та «Сніп», я зрозумів усю вартість борщу, сала, галушок».

Навіть у таких умовах Євген Гребінка продовжує збагачувати російську літературу українськими творами. За що має глибоку вдячність і від українців у Петербурзі, і від представників російської культури. «Щодо краси і сили поезій багато хто ставить Шевченка врівень з іншими. Ми підемо далі. – стверджував російський критик Аполлон Григор'єв, – у Шевченка сяє та краса поезії народної, якої в Пушкіна й Міцкевича лише іскорки блищать».

Надія ОНИЩЕНКО

На фото: портрет Євгена Гребінки Аполлона Мокрицького

Аудиторія Юхима Карського

У Ніжинському держуніверситеті імені Миколи Гоголя відкрили іменну аудиторію Юхима Федоровича Карського.

Білорус з родини священика у 1881-1885 роках вивчав тут слов'янські мови. А ще грецьку, латину, німецьку і французьку. Лінгвістичне обдарування і ґрунтовна освіта дозволили випускнику викладати у Вільно і Варшаві, працювати ректором цього поважного учбового закладу, професором Петроградського університету.

Велика радянська енциклопедія повідомляла про нього як про видатного білоруського та російського мовознавця, філолога-славіста, палеографа, етнографа, академіка Петербурзької та Російської Академії наук (згодом АН СРСР), дійсного члена Академії наук СРСР та Чеської Академії наук і не згадувала про навчання в Гоголевому виші. Про це говорив, відновлюючи історичну пам'ять, ректор Ніжинського навчального закладу доктор політичних наук професор Олександр Бойко.

Декілька досліджень Юхима Карського присвячені українській

мові, її говіркам та зв'язкам з іншими слов'янськими мовами: «Матеріали для вивчення північно-малоруських говорів, а також перехідних від білоруських до малоруських» «З російської діалектології. До питання про ствердіння (непом'якшуваність) звуків є та і в малоруському наріччі» розділ «Малоруське наріччя (українська мова)» в книзі «Російська діалектологія» Творам української літератури присвячені праці Карського: «Малоруський

Вшанування

Луцидарій за рукописом XVII ст.», «Три малоруські пісні з польського збірника XVII ст.» «Наймичка» Шевченка. Матеріали до її наукового видання».

Тільки в 90-х роках XX століття почалося пожиттєве вшанування Юхима Карського в Білорусі й на Україні. В 1998-ому, 2000-ому і 2007 –ому роках відбулися Карські читання в Гродному, Мінську, Ніжині. Тут чотири роки тому в колонаді старого корпусу меморіальну дошку відкривав правнук видатного вченого Олександр Карський. Тепер він перерізував стрічку і доповнював розповідь доцента кафедри російської мови і перекладу Алли Білої, яка є натхненником і активним учасником цих заходів. На її переконання найбільша наукова заслуга нашого випускника в тому, що на початку XX століття він доводив, що білоруська і українська мови є самостійними, а не діалектами російської.

Іменна аудиторія в Ніжині – друга музейна пам'ятка про Юхима Карського. Перша відкрита в 1964 році у школі білоруського села Лаша, де 150 років тому народився видатний вчений.

Діаспора

“Невінчане кохання” Галини Якубович

28 листопада 2011 року у Гоголівській аудиторії Ніжинської вищої школи відбувся творчий вечір поетеси Галини Якубович. Учні Ніжинської дитячої школи мистецтв подарували незабутні образи, створені талановитою письменницею.

Буковинський поет Василь Васкан зазначає: «Блискучий журналістський, поетичний і письменницький талант Галини Якубович ставить її в один ряд з тими, хто сьогодні формує національну свідомість людей, осучаснює глибокі народні традиції, народжує нові ідеї європейського співжиття. Кожна її стаття в газеті чи журналі, поезія наповнені життям, надією, майбутнім. Вони як розпростерті крила птаха, котрі при швидкому вітрі часу блискавкою мчать у небо, до сонця, до зірок, до волі. Вона редагує цілий ряд незабутніх, неповторних прозаїчних творів відомих авторів, залишає на сотнях сторінок свій, галинівський стиль.

Вона присутня у кожній важливій справі, все знає, вміє, робить. А вже коли все готове, може тихо, по-жіночому, стати збоку і заховатись від усіх, щоб відпочити душею, насолоджуючись зробленим, поміркувати над майбутнім.

Я впевнен в тому, що галинина зоря ще довго світитиме на небосхилі, і що крила її журавлів міцні і надійні, а яблука любові в її саду найсолодші, і що рушники її долі вічно виграватимуть немеркнучими кольорами добра і тепла, яких багато у її пісенній душі.

Віриться, що обидва береги її життєвої ріки міцні і надійні, щоб тримати мости, які вона ніколи не розхитувала і не спалювала, а іде ними назустріч друзям, сонцю, квітам і життю».

На зустріч, Ніжине, з тобою

О місто слави, величі й краси,
Звитяжних злетів, творчого горіння,
Ти благовісник чистого сумління
І відблиск сонця в крапельках роси.
Чим зваблюєш ти, Ніжине, мене?
Та, мабуть, тим, що тут живе родина,
Що в душі, в слові, в прагненнях єдина,
З любов'ю, що повік не промине.
Від зустрічі до зустрічі молюсь,
Покликав ти, і я тебе почув,
-В бентезі промінь скрес, і я збагнула,
Що знову волі серця покорюсь.
Щасливий вечір зустріч малював,
Та ніч у шатах хижої примари
Зібрала дощові холодні хмари
І морок сном міцним чуття скував.
Злий дощ несамовито шаленів,
Перішив до самісінького ранку,
Затьмарював народження світанку
І марення вплітав у в'язку снів.
Але й у сні я чула поклик твій,
Він збуджував строкаті сподівання.
І крізь негоду і хиткі вагання
До тебе простелився доріг сувій.
Мене ти знову усміхом зустрів,
І передзвоном радісним мажорним
Відлунюєш акордом неповторним
У милозвучній гамі кольорів.

Неповторний Ніжин

- О Ніжине славний, колисько митців
самобутніх,
Красою повитий і скупаний в саяві небес,
Ти-єдність віків-сьогоденних, минулих, майбутніх,
Ти - свідок звитяг, ти - творець неймовірних чудес.
Діла твої дивні не кожна уява здолає,
Шляхи твої славні не всякий окреслить пророк,
Твою неповторність земну всякий сутий складає,

І навіть зелений, приємний на смак огірок.
Стократість прикрас зупиняє здивоване око,
Майстерність і розкіш злились в розмаїтті будов,
Історії зблиск - українське козацьке бароко -
То гордість і спомин про гідне життя без оков.
В чарівній задумі застигли край шляху тополі,
Відгомін легенд зачаївся у графським саду,
Тут в славі зринають талантом освячені долі,
Тут віра у вічне долає підступну біду.
Чи квітне весна і казково забарвлює віття,
Чи то бешкетує в танку чарівник - сніговий,
Крізь морок віків, крізь нещадні часи лихоліття
Нескорений Ніжин цвіте кольорами надій.

*Юним акторам Ніжинської школи
мистецтв при училищі культури і
мистецтв імені Марії Заньковецької*

Напутнє слово

Шлях до мети - це шлях нагору,
А ви ним впевнено йдете.
Майстерності вчитесь завзято,
Щоб через безліч перешкод
(Не задля слави й нагород)
Підтвердити, що ви - актори.
Замріяні, талановиті
І повні творчої снаги,
Нащадки славної плеяди,
На сцені творите життя,
З минушини - до майбуття,
В багатобарвній розмаїтті.
Палає творчий дух натхнення
В суцвітті доль, безмежжі барв,
Зблиск почуттів, що не згасає,
А враз запалює вогнем,
-І постає в імлі Едем,
І гаснуть прикраси буденні.
В єдинім пристраснім пориві
Зречіться зла в ім'я добра.
Позбавтесь пут і дум гріховних,
На крилах юності злетіть
В небесну зоряну блакить
І будьте назавжди щасливі.
І щем - одвічний в'язень серця
Впаде на дзвін вразливих струн
Душі пречистої. І сльози
Засяють чистим кришталем,
І розіллють той дивний щем
В очей схвилювані озерця.
То буде ваш тріумф!

Світлич

Неначе зграйки солов'їв
Злетілись на гучне весілля
І ошелешили довкілля,
А розум від блаженства млів.
Чарівних звуків водограй
Заполонив єство, зворушив,
Цілющим трюнком спраглу душу
Омив, наповнив через край.
Вражав до щему кожен звук,
Бентежив думи потаємні,
Вплітався в мелодії натхненні
Мажорний серця перестук.
Співала юнь, любов несла

На крилах пісні вікової
І в неповторному розвої
Яскравим світичем цвіла.
Через простори і літа
Перлина Ніжина сіяє,
А в ній відгомоном зринає
Вкраїни доля неспроста.
Чарує пісня небеса,
Бо в ній - і віра, і надія,
Про щастя споконвічна мрія
І роду нашого краса.
Нехай же дружний диво-хор,
Що має дар благоговійний,
Оберігає скрізь надійний
Благословення омофор.

Білий лебідь

Нас всіх звела, покликала здаля,
Сповідавши священні повеління,
Благословенна Ніжинська земля,
Омита саявом творчого горіння.
Нам люба та історія стара,
Коли доробком істинного чуда
З'явилася на березі Остра
Білоколонна кам'яна споруда.
Мов велетенський птах припав на мить
До тихих вод, щоб сповнитись снагою,
Та залишивсь окрасою століть
І світочем духовного розвою.
Тут, наче в Храмі вічності, зійшлись
Шляхи натхненні, Богом осіяні,
Во славу краю отчого звелись
Таланти українські незрівнянні.
В шедеврах, що розкинулись навкруг,
У лоні чарів графського привілля
Витає вічний гоголівський дух,
Дух торжества свободи над свавіллям.
Безцінний дар освідчених братів,
Шляхетних достославних Безбородків
Став джерелом високих почуттів
І світло знань поніс в світі широкі.
Наш славнозвісний університет
-Численних корифеїв аїта таїє,
Незаперечний твій авторитет,
Не обмілів надійний твій фарватер.
Крізь царство мли, крізь бурелом віків
Постало вільне плем'я соколине.
У майбуття, до незбагнених див
На крилах віри білий лебідь лине.

Крила долі

Над берегами древнього Остра
Пливла весна мов лебедя біла,
Несла на дужих розпростертих крилах
Тріумф краси й всесильного добра.
Ішло дівча назустріч тій весні,
Купало в чистих росах ноги босі,
І танули в пташинім стоголосі
Зітхання і співанки голосні.
У надрах незбагненого ества
Народжувалась мрія швидкокрила.
Весна дівочу душу полонила,
Нашіптуючи пристрасні слова.
Духмянила навкруг садів цвітінь,
Хорами бджіл схвильовано бриніла.
Цвіла весна, весела, легкокрила,
Сімнадцята в дівочому житті.
Та раптом заясніла далина,
Неначе із небес зоря скотилась,
Перед дівчам, мов видиво, з'явилась

Прекрасна незнайомка чарівна.
В зарошенім калиновім вінку,
У шатах золотисто-серпанкових,
Крізь барви переливів світанкових
І музику пташину гомінку.
Вона назустріч повагом ішла,
Усміхнена, привітна, величава,
Її чоло увінчувала слава,
А усмішка надією цвіла.
О хто ти і куди твій шлях лежить?
-Дівча, не розгубившись, запитало,
-Таких, як ти, я ще не зустрічала.
О не мовчи, прошу тебе, скажи!
Дівчино мила, я - сестра твоя,
Бо ж, як і ти, тутешня, полісянка.
Мій родовід бере початок в Заньках,
А край Поліський - це земля моя.
Тут, на розлогих берегах Остра,
Здійснились мої перші творчі кроки.
А згодом я пізнала світ широкий
На крилах сподівання і добра.
Для мене Ніжин - світлий храм краси,
Колиска корифеїв самобутніх.
Він полонить серця митців могутніх,
Він кличе їх до себе звідусіль.
Я, полонянка творчої жаги,
Пізнала тут і злети, і падіння,
Спокуси, чари творчого горіння -
І Ніжин став для мене дорогим.
Стежина долі, що мене вела,
Випробувань чимало зустрічала,
Та звідусіль додому повертала.
З своїм народом я завжди була.
Йому я віддала усе життя,
До нього стрімко чайкою летіла.
В палатах царських щастя не хотіла,
Вкраїнську сутність з гордістю несла.
Мені здається, знаю я, хто ти.
Ти - Заньковецька, а зовуть - Марія.
Такою стати я з дитинства мріяю.
Скажи мені, як досягти мети.
До царства правди й вічної краси
Нас всіх веде стежа довготерпіння,
Де в злагоді рясний талант і вміння,
Де єдність віри, досвіду й зусиль.
Я вдячна Богу, що тебе знайшла.
А хочеш, подарую тобі крила,
Щоб ти на театральних небосхилах
Яскравою зорею розцвіла.
Одне крило - то джерело снаги,
А друге - дар Господньої любові,
Їх витоки у Вічнім Божім Слові,
Вони еднають долі береги...
На цих словах здійнявся вітровий,
-І закружляв у вихрі квіт опалий.
Зажеврив обрій. Видиво пропало,
Немов розтало в далі голубій.
Рожевий промінь в шибку зазирнув,
Заграв ласкаво - і ... дівча проснулось.
В бентежі юне серце стрепенулось,
І сон полинув в казку весняну.
Промінчик сонця солодко бринів,
Відлунюючи милозвучні гами,
І злившись із пташиними хорами.
Дзвеніли переливи голосні.

Невінчане кохання

Між пагорбів, серед п'яних отав,
Чи то у лузі, чи в степу широкім,
Усім на втіху лунко щебетав
Струмочок гомінкий блакитноокий.

Він народився в пору весняну,
Коли зійшли сніги, теплом зігріті,
Успадкувавши вроду чарівну
Від чистої небесної блакиті.
Був голосистий, як сама весна,
Співочий, наче всі пташки в окрузі.
Високими октавами щодня
Він чарував усіх в зеленім лузі.
Коли ж надходив вечір золотий,
І мріяв обрій в шатах зоряних,
Струмок вдивлявся в небо, щоб знайти її -
царицю ночі променисту.
Він поглядом сміливо ввись зринав,
Чудовою красою милувався,
Зворушливо, зажурено зітхав,
Аж доки не відчув, що закохався...
Кружляв у хороводі зорепад,
Струмкові дарував вбрання святкове.
А він, щасливий, із коханням влад
Щось жебонів врочисто - загадкове.
Ім в унісон сіяв Чумацький шлях,
Пливла журба над тихою водою,
І навіть лихо утішалось в снах
Під ритми щастя приспане бідною.
Так в хвилюваннях пролітали дні,
Любов владарювала в піднебесі:
Струмок співав зорі свої пісні,
Зоря цвіла промінням в тихім плесі.
Весна поволі в літо перейшла,
І наш струмок, вдивляючись у небо,
Благати став: «О, зоре, дай тепла,
Хай полечу хмаринкою до тебе!»
Та холодом зоріла з висоти
Красуня невідкупно-величава...
Струмок жадав кохання й теплоти,
Зорі була потрібна тільки слава!
Невдовзі надійшла пора тепла
-Відлунням повернулося бажання.
Струмок спокусу з часом подолав,
Він в чарах ночі мріяв про світання.
І хоч коритись істині не звик,
Та з долею своєю все ж змирився!
Всихав, мілів, а згодом зовсім зник,
В хмаринку дощову перетворився.
І, як дитя любові двох стихій, Я
к джерело снаги і сподівання,
Святій землі, всьому, що є на ній,
З рясним дощем він ніс своє кохання

На фото: Ірина Горянська та Галина Якубович; вірші читають учні школи мистецтв

Канада

Інтернет-новини

Щедрість жертводавців відзначено на студентському семінарі 20 грудня 2011 -- Заснування нового Вічного фонду студентського обміну між Альбертським університетом і Україною було проголошено під час щорічного студентського семінару 30 листопада в Телус центрі Альбертського університету. Захід був організований Канадським інститутом українських студій, Альбертським товариством сприяння українським студіям та Українською студентською спільнотою.

<<Метою фонду, -- зазначив директор КІУСу д-р Зенон Когут, -- є надання стипендій студентам-бакалаврам, аспірантам і докторантам Альбертського університету й університетів України для навчання за кордоном протягом одного чи кількох семестрів в університеті, з яким Альбертський університет має дійсну угоду про обмін>>. Така програма між АУ та Львівським національним університетом ім. Івана Франка існує з 2006 р., і вже понад десяток студентів скористалися нею. Саме тоді КІУС звернувся із закликом до української громади підтримати створення вічного фонду для забезпечення програми й допомогти покрити частину значних коштів, які потрібні для навчання за кордоном. На сьогодні КІУС отримав багато дрібних внесків від 49 жертводавців з

Альберти, Саскачевану, Британської Колумбії, Онтаріо, Манітоби та із США на загальну суму понад 15,000 дол. Саме така сума є мінімальною, щоб заснувати фонд і відразу отримувати кошти на програму.

Третій студентський семінар <<Україна і Канада очима студентів>>, який почався після того, став найкращим свідченням досягнень студентів та ефективності громадської підтримки. В ньому виступили учасники Програми студентського обміну із Львівського університету Віра Голіян та Ігор Коцюба та учасники львівського курсу Програми з української культури, мови й літератури відділу сучасних мов і культурологічних студій АУ Стефан Пахолок та Домініка Лірет. Останні двоє також отримали стипендії Програми студентського обміну Курсів українознавства ім. Івана Франка КІУСу. Обидві програми дають можливість студентам навчатися за кордоном, вивчати спеціалізовані курси, покращувати знання мов, знайомитися з культурною спадщиною, набувати життєвого досвіду і нових друзів.

У спільній доповіді Віра Голіян та Ігор Коцюба (обоє з механіко-математичного факультету) розповіли про свій досвід удома і порівняли його з новим досвідом, набутим в Едмонтоні. Розповідаючи про навчання в АУ, вони, зокрема,

відзначили збалансовану й добре структуровану програму навчання, можливість обирати предмети, приватність щодо оцінок, більшу доступність канадських викладачів та активну участь студентів на заняттях. Курси, які вони брали в АУ, на їхню думку, мали більш прикладний характер, на відміну від більш теоретичних курсів в Україні. Студенти не мали особливих проблем із англійською мовою, адже математичні предмети великою мірою базуються на міжнародній термінології. Їм сподобалася кампусна система розміщення навчальних приміщень, тоді як у Львові часом доводиться витратити час, щоб під'їхати до інших корпусів. Бібліотеки були зручні в користуванні і, як правило, мали книги, необхідні для навчання.

У повсякденному житті Ігор і Віра відзначили багато зручностей. Вони були вражені гостинністю канадців та зауважили більшу неформальність місцевих студентів, наприклад у невибагливому одязі й манері приймати їжу.

Стефан Пахолок (факультет природничих наук) та Дімініка Лірет (гуманітарний факультет) разом з іншими студентами з АУ взяли літній курс <<Українська мова через її живу культуру>>, що одинадцять років проводиться у Львові в рамках Програми української культури, мови та літератури. Для студентів це був незабутній досвід вивчення мови своїх батьків через заглиблення в автентичне україномовне середовище і щоденне життя. Це включало не лише нормативні заняття, а й прогулянки містом, відвідини театрів, концертів, кафе і ресторанів. Вони були зачаровані багатством культурного життя міста та його історичними пам'ятками. Та найважливіше: вони відзначили суттєве покращення їхньої української мови. Для деякого це була зворушлива мить зустрічі з родиною та чудова нагода помандрувати країною.

Семінар привернув увагу чималої аудиторії, зокрема студентів, меценатів, викладачів і членів громади. Д-р Жі Джоунс (заступник

директора, Програма освіти за кордоном, міжнародний відділ АУ) відзначила роль свого відділу у сприянні міжнародної освіти та наданні фінансової підтримки. Д-р Ком Ренеган (заступник віце-президента, офіс розвитку фондів) відзначив унікальні здобутки української громади в Канаді і похвалив її за здатність підтримати проекти, що мають цінність для громади.

Для КІУСу розвиток нового Вічного фонду студентського обміну між Альбертським університетом і

Україною залишається пріоритетним завданням, і інститут закликає громаду й надалі підтримувати його цілі. Найближчою метою є досягти суми 30,000 дол., що дозволить мати щорічну стипендію на 1,000 дол. Довгостроковою метою є зібрати 100,000 дол., що щорічно забезпечить дві стипендії по 1,800 дол. кожна. На сьогодні така сума може покрити кошти подорожі між Україною і Едмонтоном. (Виписуючи чек, прохання вказати, що він призначений на дану програму.) Для подальшої інформації просимо зв'язатися з

КІУСом.

Канадський інститут українських студій (КІУС) -- провідний осередок українознавчих студій поза межами України, покликаний розвивати науково-дослідну роботу з української та українсько-канадської тематики. Щоб отримати детальнішу інформацію, просимо відвідати наш веб-сайт www.cius.ca або зв'язатися з д-ром Богданом Клідом (780)492-2972; cius@ualberta.ca.

Микола СОРОКА

СВІТОЧ ЛЮБОВІ ХРИСТИЯНСЬКОЇ

Видання

Парафія церкви Всіх Святих у Ніжині Української Православної Церкви Київського Патріархату та Ніжинського Православного Молодіжного Братства імені Св. Іоанна Тобольського з благословення преосвященішого владыки Іларіона єпископа Чернігівського і Ніжинського видали українською мовою акафіст святителю Іоанну Тобольському, чудотворцю, до 360-річчя від дня його народження.

Просвітитель, місіонер, талановитий проповідник, духовний письменник, поет та церковний адміністратор народився в Ніжині. Родина Максимовичів-Васильківських належала до найближчого оточення Івана Мазепи. Саме за його протекцією Максим Васильківський отримав у свої руки найважливішу фінансову справу в Гетьманщині – збирання податків з привозних товарів на користь військового скарбу, що забезпечувало функціонування гетьманського уряду та всього козацького війська.

Іван Максимович вступив у Києво-Могилянську Колегію, коли йому було трохи більше 10 років і успішно закінчив цей навчальний заклад у 1669 році. Його залишили викладати тут латинську мову та інші предмети латинського циклу. У двадцятип'ятирічному віці він приймає чернечий постриг під ім'ям Іоанна на честь небесного заступника Св. Іоанна Златоустого. Під час перебування у Києво-Печерській лаврі він був офіційним

«казнодієм Печерським».

Важливу роль у долі Іоанна Максимовича відіграв Чернігівський архієпископ Св. Феодосій Углицький. У 1695 році він викликав Іоанна до себе в Чернігів і запропонував йому стати архімандритом Єлецького монастиря. Після смерті архієпископа Феодосія, яка сталася 1695 року, відбулися вибори нового владыки на Чернігівську кафедру. Більшістю голосів чернігівським архієпископом обрали Іоанна Максимович, який керував Чернігівською паствою 14 років.

Про подвижницьке життя архієпископа, який дбав про піднесення освітнього та морального рівня духовенства й віруючих, про його поетичну творчість, створення Чернігівського колегіуму з великою бібліотекою та книговидавничу діяльність

прочитаєте в тексті підготовленому протоіереями Олександром Морозовим та Сергієм Чутченком.

11 березня 1711 року шістдесятирічного Іоанна Максимовича царським наказом призначили митрополитом Тобольським та всього Сибіру. Драматичні події 1708-1711 років, грікі роздуми та переживання, важка подорож та незвичні кліматичні умови різко погіршили стан здоров'я владыки. Але навіть за три роки керування Тобольською митрополією наш земляк прославився Божими чеснотами, який неміним як собі служив. Дух його покинув тіло і відійшов до Господа прямо під час молитви в 1715 році.

Після благочестивого відходу з життя віра у святість владыки в народі не зменшувалася. Чимало віруючих, що приходили з молитвою до його гробу, отримували чудодійні зцілення. 12 лютого 1916 року Священний Синод постановив: «блаженної пам'яті спочилого Іоанна, митрополита Тобольського, зарахувати до лику святих, прославлених благодаттю Божою, а всечесні останки його оголосити святими мощами, залишивши їх у гробниці понад землею для поклоніння та вшанування тими, хто приходить до них з молитвою...».

Ікона Святителя, в яку вмонтовано часточку його мощів, зберігається в Церкві Всіх Святих у Ніжині. А в кафедральному соборі Святої Катерини в Чернігові – рука владыки, привезена з Тобольська.

Принади української історії

На книжкову полицю

Володимир Січинський. ЧУЖИНЦІ ПРО УКРАЇНУ. К., Ярославів вал, 2011

На відміну від попереднього видання, здійсненого в Авгсбурзі в 1946 році, Михайло Слабошпицький подає історію життя автора – видатного вченого і талановитого архітектора, живописця, графіка, історика мистецтва, який народився в 1894 році в м. Кам'янець на Поділлі, а помер в 1962 році в м. Патерсоні в американському штаті Нью-Джерсі.

Володимир водночас навчався в середній технічній школі і на вечірніх курсах Мистецько-промислової школи в рідному місті. Далі вступив до Інституту цивільних інженерів у Петербурзі. Там він очолював гурток для вивчення української архітектури. Студентом упорядкував два альбоми архітектурних пам'яток України. Студентські роки стали для нього і початком кар'єри архітектора, бо саме тоді народилися його перші проекти народних домів, шкіл, шпиталів. У ті ж роки він став одним із організаторів нелегальних курсів з українознавства, де лекції читали Голоскевич, Зайцев, Слісаренко, Щироцький.

Йшов 1919 рік. Володимир Січинський вирушив разом із Українською хоровою капелюю Олександра Кошиця в турне Західною Європою. Симон Петлюра доручив диригентові організувати цей колектив, на який лягла почесна місія – понести у світ широкий українську пісню і тим розказати, що уярмлений у Російській імперії український народ нарешті здобув свою державу.

Капела мала повернутися в Україну, але влада тут захопили більшовики, й капела обрала еміграцію. Повсюди в країнах Європи Січинський вивчав пам'ятки мистецтва, музеї, відвідував виставки, архітектурні комплекси. Повернувшись у Львів, на скромне прожиття заробляє книжковою графікою, в якій у стилі модерн відтворює національні стародруки.

Йому щастить потрапити на навчання до Українського Вільного університету, після закінчення якого він стає доктором філософії зі спеціальності історія мистецтва. Тепер Січинський має викладацьку роботу в Празі. В цей же час він активно працює як архітектор. З'являються його церкви в Галичині, на Закарпатті, в Чехії, житлові будинки, вілли. Вершинні здобутки – церква-пам'ятник Маркіяну Шашкевичу на Білій Горі, церква фундації Михайла Терлецького, а особливо монастирська церква Святого Духа на Пряшівщині. Спеціалісти вважають її справжнім шедевром, у якому гармонійно поєдналися архітектурні традиції доби княжої Русі та новочасні пошуки архітектури.

Архітектура міст та історія

українського граверства, фортеці нашої землі й мистецькі стилі, орнаменти в історичних стилях та актуальні питання краєзнавства, народне ужиткове мистецтво та проблеми мистецтвознавства – все це в полі зору Володимира Січинського як історика мистецтва. Водночас із цим Січинський реагує на так звану культурну політику в Радянській Україні (статті «Руйнують Київ», «Українське мистецтво в небезпеці», «Знищені пам'ятки

українського мистецтва»).

Війна стала непростим випробуванням ученого, який тоді досяг свого творчого зеніту. Урвалася його наукова діяльність. Восени 1943 року його заарештувало гестапо, а в березні 1944 випустило хворого і надломленого. Після тяжкої операції він перебирається в поруйновану війною Німеччину, в Авгсбурзі професорствує в Українському Вільному університеті, їздить з лекціями в табори таз званих переміщених осіб, де українці, які не бажали повертатися додому, організували повноцінне культурно-мистецьке життя.

Останні 15 років Володимир Січинський прожив в США. Його фундаментальні студії «Історія архітектури», «Українська культура», «Українські вишивки» друкувалися багатьма європейськими мовами. І в Америці він оформляє книжки й українську періодику. Але найголовніше в ці роки – архітектура. Це п'ятибання українська церква у Вінніпезі. Це українська греко-католицька церква в м. Принс Альберт (обидві – в Канаді). Це українська греко-католицька церква в бразильському порто Уніон. Особливо високо оцінюють американські експерти

його проект внутрішнього оформлення католицького костелу Пресвятої Трійці у Нью-Йорку, яке Січинський виконав на замовлення американських фірм.

Є поміж численних праць Січинського та, яку він не вважав аж такою важливою. 1937 року в Празі, де він викладав в українській гімназії, з'явився його «Вступ до українського краєзнавства», в якій був розділ «Чужинці про Україну». Ту читанку накладом 120 примірників автор видав своїм коштом. Згодом було видання книжки вже з цією назвою – «Чужинці про Україну». В передмові Січинський написав: «... це незвичайно цінний скарб для пізнання минушини і сучасності українського народу у всіх проявах життя його і творчості».

На думку Михайла Слабошпицького, ця книжка ніколи не застаріє, бо може багато дати нам для самопізнання і саморозуміння.

Видання 1946 року доповнено витягами з текстів різних авторів, де є особливо цікаві спостереження й роздуми іноземців. Один з найдавніших візантійських письменників Прокопій у другій половині VI ст. писав: «Народами Склавинами й Антами не править один муж, але з давніх часів живуть так, що порядкує громада, і для того всі справи, чи щасливі чи лихі, йдуть до громади».

256 сторінок книги поділені на шість розділів за хронологічним принципом: від найстаріших відомостей про Україну, Запорозьку Січ, про добу Богдана Хмельницького й Мазепи і закінчуючи XIX століттям. Відомі особистості об'єктивно пишуть про Україну, яка не була для них рідною. Поет Фрідріх Боденштедт, що в 1840-45 р.р. подорожував по Росії, Україні і Малій Азії, у передмові до своєї збірки перекладів українських народних пісень на німецьку мову («Поетична Україна», Штутгарт, 1845) писав:

«Український народ, що хотів оборонити свою свободу перед поляками й москалями, пережив довгу й тяжку боротьбу й нарешті знемігся... Та мало в кого є таке привабливе й поетичне минуле, як в українців. Відокремлення лицарських запорожців і організація українських козаків; їх вожді, від Остапа Шашкевича до Хмельницького; відтак Виговський, Дорошенко, Тетеря, розгнуданий Брюховецький зі своєю чернею; Мазепа, славний на весь світ старець, якого життя є так само загадкове, як кохання дочки Кочубея; вченість київського духовенства, що виявило стільки добродійного впливу на Московщину; лицарськість у характері української аристократії; буйність народу – оце названі тільки по імені елементи поетичності й принади української історії».

Склад редакції:

Бойко О.Д., докт.політ.наук, проф.
Мельничук О.В., докт.ф.-мат.наук, проф.
Астаф'єв О.Г., докт.філол.наук, проф.
Михед П.В., докт.філол.наук, проф.
Онищенко Н.П., чл.Нац. спілки журн.Укр.
Самойленко Г.В., докт.філол.наук, проф.,
Овдієнко О.І., Стребкова І.О.

Макет та верстка Стребкова І.О.

Адреса редакції:

Центр гуманітарної співпраці
з українською діаспорою
кімната 210
вул. Крапив'янського, 2,
м. Ніжин, 16602, УКРАЇНА
Тел/факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net

Засновник – Ніжинський державний
університет імені Миколи Гоголя
Ресстраційне свідоцтво
№352-24ПР, серія ЧГ, від 6 березня 2007
року
Розрахунковий рахунок: код 021125668
р/р 25223003000183 в МФО 853592
(для Центру гуманітарної співпраці з
українською діаспорою)